

BUDA-PESTA
17 Septemvre st. v.
29 Septemvre st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.
Redactiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 70.

ANULU XIV.
1878.

Pretulu pe unu annu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de ann 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
annu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

B o i i.

(Datine si credintie române.)

(Urmare.)

În menționatul articolu dlu Elia Popu dîce, că avîndu dsa o convenire cu mai multi prietini ai sei, între cari se află si unu Unguru, veni vorb'a, între multe altele, si despre datinele, credințele, portulu, numirile de familie, țieri, ape etc. si în urma despre „numele viteilor“. Ungurulu întînatu, ca toti Ungurii, sustinea cu trupulu si sufletulu, că tôte cele, adica: țierile, apele, portulu, vitele, etc. sînt unguresci, fiindu că tôte aceste au numiri unguresci. Dlu Popu dimpreuna cu ceialti prietini ai sei respunse lesne Ungurului, că pentru tôte aceste Româniî isi au numirile sale în limb'a românească, inse când sosira la „numele viteilor“, remase cu totii învinsi, pentru că ei n'au pututu cită nici unu nume românescu, din cîte se dau la vite.

Cu acést'a s'a curmatu apoi tóta disput'a cu Ungurulu.

Înse, adauge dlu Popu mai departe, că n'tr'adeveru prin cîte tinuturi ale țierii a âmblatu dsa, prin Ungari'a si Ardélu, totu numai numiri unguresci a auditu dându-se animalelor domestice. În fine promite unu premiu „celui care va deslegă întrebarea acést'a“, adica care i va dovedi prin esemple că Româniî

au pentru vitele sale numiri românești si nu straine.

Acestu articolu a aflatu pâna acuma resunetu în mai multe părți locuite de Români.

„Observatoriulu“ dlui G. Baritiu e celu d'ântăiu, care în nr. 34 din 26/8 maiu a. c. face la întrebarea acést'a următoarea observare:

„În locu de a luá lucrulu în gluma, toc-m'a din contra, ne ntristaramu fôrte cunoscîndu si cu acést'a ocașiune la ce saraciă si desolatiune ajunge limb'a năstra în părțile Ungariei, cātu de puçinu se ocupa Româniî aceia de literatur'a româna si cātu de isolatu traiescu de celalaltu corpu naționalu.“

Dupa acést'a observare însira 12 nume de boi, precum: Balaiu, Bojoru, Burila, Cornila (dela cörne), Ciurila, Joianu, Mândrila, Negrila, Odolenu, Padurenu, Saratianu, Valenu, si 7 numiri de vaci, precum: Lunae (fetata Luni), Joiana (Joi), Florica, Mândrae, Sâmbole, Surana si Zambila.

Alu doilea respunsu la întrebarea de mai sus a dlui Popu se afla publicatu de dlu Ionu Iónu în nr. 7 alu „Siedietórei“ din 13 maiu.

„Pe la noi, adica prin tinutul Oravitiei si a Vêrsietiiului din Banatu, dîce dlu I. Ionu,

numele boilor la Români e : flórea, caila, vêna, codalba (coda-alba), codanu, semi (jumetate busianu) suru etc.

„Numele vacilor sânt mai alesu dupa numele dilelor asiá : luneia, martiúica, merea, vinióra, semba, domitia, apoi martuia, baluica, mica, florica si altele.

„În urma a càilor nume : micu, puicu, pui-c'a, vid'a, murgu, suru, pilu (copilu), ridea (dela ride), musc'a (usóru ea musculit'a), brézu etc.“

Alu treilea respunsu, care aduce mai multe si mai frumóse numiri atátu de boi câtu si de vaci, e alu dlui Simeonu Dragomiru publicatu în nr. 8 alu „Siedietórei“ 3 juniu. Din acestu respunsu estragemu urnatórele :

„În tiér'a Oltului si 'ntr'alte tinuturi ale Ardélului aflámu nume de vite destule românesci, precum :

„de boi : Prianu, Chesielu (dela óchesiu), Butacu, Bunila, Balanu, Rosíla, Bourénu, Taurénu, Codrénu, Padurénu, Boianu, Vênetu, Negrénu, Negrila, Olténu, Lucianu, Porumbu.

„de vaci : Chesíae, Bunitia, Balae séu Balana, Codréna, Paduréna, Boiana, Vênetu, Vênole, Negréna séu Negrutia, Vineréna séu Viréna, Florica, Mandrutia séu Mandréna, Câmpiana, Bordéna, Branéna (dela Branu), Olténa, Plaiana, Saratiana (dela Sarata), Luciana, Schinteitia, Porumba, Lunae, Joiana, Sâmbol séu Sâmboléna, Dumana . . .“

„Déca ne vom luá refugiulu la fratii Bantieni, cari nu sciu sè ne spuna decátu numai

totu nume românesci ca : Murgila, Suroniu, Vinerénu, Golumbu, Martioniu, Dumanu, Lunila, Galbenu, Cerbanu, Brezoniu ; Murgae séu Murgena, Surae, Vinióra, Golumba, Martiúica, Dumana, Cerbica, Mandra, Galbióra, etc. etc. si în urma, déca vom adauge si dela noi nume frumóse ca : Trandafir, Busuiocu, Porumbu, Cercelu, Stelutia, Albina, Furnica si altele . . .“

Atát'a si dela dlui S. Dragomiru.

Luându acuma în privire articululu dlui E. Popu si respunsurile „Observatoriului“ si a dlui I. Ionu, S. Dragomiru, dr. Greg. Silasi si P. Munténu³⁾ lesne póte sè véda si sè prícepa ori si cine, cà si numele vitelor isi au însemnatarea lor literara si prin urmare nu trebuie a le trece cu vederea, ci mai vêtosul a le cautá cu sirguintia si a le scóte la lumina, càci multu bine au sè ne prinda si ele vr'odata.

„Într'adeveru — dice dlui Silasi cu privire la adunarea numelor de vite — lumea si sciintia de adi cere neaperatu o atare luare aminte dela unu poporu, ce vre sè traiésca.“⁴⁾

Scopulu nostru, inca de mai nainte, pâna a nu esi articululu dlui Popu, a fost de-a scrie câte unu studiu separatu asupra tuturor vitelor domestice, în cari sè se cuprinda nu numai numirele acestora, dar si tóte datinele si credintiele, câte le au Români despre dêensele.

³⁾ „Înca odata numele straine a vitelor“ scrisóre deschisa dlui E. Popu, publ. în „Siedietórea“ an. IV nr. 10 pag. 75.

⁴⁾ Loc. cit.

Maritata si totusi fara barbatu.

— Romanu americanu, de Mrs. May Agnes Fleming. —
(Urmare.)

„Atunci nu scieam nimicu despre acést'a si nici nu credu, cà m'asi fi interesatu multu despre acea ; de altmíntrelea ar fi fost la locu, déca m'ar fi instruitu ea despre starea lucrului. Ea nu nutriá nici o interesare pentru baronulu, din contra avea antipatia càtra elu, si me iubiá pe mine.

Elu pausá nitielu. Fumulu tigării i ascundea faci'a cea palida.

„Ánimele nóstre se întielesera curéndu, dupa care urmara conveniri secrete si juraminte de credintia pâna la mórté. Nici o luna nu a trecut si noi eram convinsi, cà nu vom mai puté traí despartiti, — si despartirea erá totusi atátu de aprópe. Olivia mai avea de a petrece 14 dile la o amica a sa în Scoția, si dupa acea a se reintórcé în institutu. Cátu erá ea de grációsa când într'o séra se aruncá în braçiele mele si se rugá sè o scapu. Mie mi se parea atunci fórté usóra acea scapare. Ce me putea împedecá pe mine a-i urma la Scoția si acolo a efeptuí cunun'ia? Acolo nu erá necessaria nici o promulgare, nici martori, simpl'a ceremonía erá de ajunsu spre a ne întemeiá pentru totu-de-una noroculu. La începutu se înspaiméntá

amant'a mea de propusulu meu temerariu, curéndu înse se învoi la acela. La trei díle dupa plecarea ei, capetai o epistola, si eu cerui îndata dela stapânulu meu concediu. Erá prima însielatúne în viétia mea, si eu abiá puteam a-mi formulá rugarea. Stapânulu meu me priviá uimitu, îmi dede înse fâra amânare concediulu cerutu. Eu grabii spre Scoția si inca în diu'a sosirii mele se esecutá cunun'ia care unu preotu veteranu bucuros o îndeplini pentru câtiva taleri. Cumca înse cunun'ia efeptuita dupa legile din Scoția fâra martori si cu o féta minorena aru avea validitate în Anglia e o cestiune deschisa. Asi vré sè sciu cà óre dta Mr. Mason me tiéni de omu de nimica? Se pare întru adevéru unu lucru netrebnicu a dobândi ánim'a unei fetitiei tinere, a o destiná la o cununia clandestina si a o espune mâníei familiei sale si ulteriórii miserii, — noi înse ne iubiamu si nu vream precúgetatu multu. Olivia erá fórté romantica, eu o cuprín-deam cu o amabilitate ardiénda, si vedeam înainte mea unu vítoru stralucitu. Cu dóue-díeci si doi de ani tóte paru în coloru suridiatóre. Pe tóta întêmplarea noi voiamu mai nainte a ne cununá si apoi a judecá. Dupa timpulu acela ce erá determinatu a-lu petrece în Scoția se rentórcé soçla mea acasa, si eu i urmarí curéndu. Vechi'a istoria se începú de nou. Noi conveniam pe sub ascunsu si eram fericiiti, o! asiá de

Deci, în cele urmatore voiu sè 'ntregescu numirile boilor, alaturându pe lângă fia-care dintre dêensele si caus'a de ce se numescu asiá, ceea ce în respunsurile de mai sus am vediutu cà s'a facutu numai la vr'o câte-va. O esplicare câtu se pôte de esacta la fia-care din aceste numiri credu cà e fôrte necesara din mai multe puncte de vedere, càci nu e destulu a scí numai numirea unei vite, ci si caus'a de ce se numesce asiá si nu altfel? Românulu nici odata nu-si numesce vitele sale cum îi vine la gura, ci, dupa cum vom vedé mai la vale, observa în privinti'a acést'a o anumita regula.

În fine voiu se 'nsîru tôte datinele si credintiele, câte se afla la poporul românû despre boi, pastrându pe cele ale vacilor, cailor, oilor si a celorlalte vite domestice pentru alta ocaziune.

II.

Românii din Bucovin'a dau nume boilor dupa dilele în cari se féta, dupa timpulu când se féta si dupa locul unde se féta; apoi dupa colórea perului, dupa faptur'a corpului, a capului si a córnelor, dupa unele flori si 'n urma dupa óre-si cari alte semne corporale.

Dupa dile îi numescu ei asiá:

Dumanu si *Dumanclu*, numele unui bou fetatu Duminica; *Lunila*, unu bou, care e fetatu Luni. E de presupusu cà „*Lunila*“ se numescu si acei boi, cari sînt fetati nóptea, când e seninu si lun'a lucesce frumosu; *Martioniu*, nu-

fericiti, dulcétia cu atátu erá mai dulce, càci erá în secretu. Olivia a rugatu atátu de intimu pe unchiulu ei cá sè remâna acasa pâna la craciunu, pâna ce în urma i concese.

„Tómna'treçû — o astfel de tómnna auria! De patru luni eram noi casatoriti, când de odata se descoperí secretulu nostru. Stapânulu meu nu-mi dişe nimicu, — soçi'a mea înse de odata disparû. Doi ani si jumetate trecura de atunci, si eu abiá ieri o vediui pe unu momentu iérasu.

Elu întrerupsa enararea si-si aprinse o tîgara.

Pe Ulrich îlu interesá multu istorisirea acést'a, mai multu decâtu ce a presupusu enaratoriulu.

„La tôte aceste nu urmâ nici o scena. Unchiulu ei me tractá asemenea cá mai înainte, eu simtîi înse, cà elu scie tôte. Dupa dóne dîle me chiamá în biblioteca, unde camerariulu seu erá chiar ocupatu cu împachetarea. Stapânulu meu încuiá în presinti'a mea juvaeruri si bancnote într'o casetta, cea ce nici decâtu nu mi se parea convenientu sè mi se predeie mie spre pastrare preçióse în valóre de trei-patru mîi pundi. Pe când elu dispuse de aceste, îmi dictá o epistola.

— Robert, eu plecu astadi la Swansborough, — dişe elu într'unu tonu confidentialu, — eu îti încredintiediu dtale acést'a casetta se porti grigia de ea.

mele unui bou fetatu Marti; *Merénu*, numele unui bou fetatu Mercuri; *Joiannu*, fétatu Joi; *Verénu*, *Virénu* si *Vinerénu*, fétatu Vineri; *Sâmbolénu*, fétatu Sâmbeta.

(Va urmá.)

S. Fl. Marianu.

Cursu elementaru de istori'a literatu-rei române.

(Urmare.)

Este autorulu „tristei Cuvântari“ la înmorméntarea episcopului Ioanu Bobu si ale mai multor „cuvântari bisericesci“ inedite.

87. *Dr. Ladislau Basiliu Popu*, din Chimitelnicu comitatulu Turdei, directorulu şcolor din Iasi la 1820, autorulu disertatiunii historico-medice: „De funeribus plebeis Daco-Romanorum, sive hodiernorum Valachorum, et quibusdam circa ea abusibus, perpetuo-respectu habito ad veterum Romanorum funera“, Viennae 1817 si a disertatiunii; „Despre Tipografiile românesci“, tiparite în Sibiiu la anulu 1838, isvoru de date nepretiuite si astadi inca pentru toti câti se ocupa cu istori'a culturai si a literaturai naţionale.

88. *Mitropolitulu Dositeiu Filiti*, din Zitia, locu învecinatu cu sediitorile Românilor din Macedoni'a (1793—1810) care a tiparitu în tíera càrti românesci si grecesci, si murindu a lasatu averea sa spre a se tramite tineri la studiu. Acestu legatu se observa si pâna as-

— Pentru ce nu o încredintiedi mai bine ban-cei? — îlu întrebai eu cu o neincredere, — eu cugetu cà nu e consultu, astfel de preçióse a le tîné în casa.

„Petrile scumpe dupa retornarea mea numai decâtu le voiu predá juvelierului spre a face unu juvaeru de cununia pentru Olivia. Cununia se va întem-plá peste dóne luni cu Sir Hugo Charteris.

„La aceste cuvinte elu me priviá cu unu surisu caracteristicu si parasi odai'a.

„Dupa médiadi plecá.

„— Robert, ai grigia bine de casetta, — îmi mai dişe odata, — ea e în mânilé dtale tocmai asiá de securu, cà la banca.

„In-de-séra capetai o epistola dela soçi'a mea, în care me rogá sè vinu îndata la Londra si sè o aşteptu într'unu otelu anumitu. Eu nu dubitam nici unu momentu despre genuinitatea epistolei, si ce-mi pasá acum de tôte juvaerile lumei? Grabii în odai'a mea, împachetai lucrurile mele si fâra a încunoscintia pe cineva, plecai îndata la Londra. Trebuiam sè caletorescu mai multu cu trasur'a, si asiá ajunsai abiá în cealalta dî târdîu sér'a. Soc'i'a mea nu erá aci. O aşteptai trei dîle, si iéta de odata veni unchiulu ei cu unu policistu.

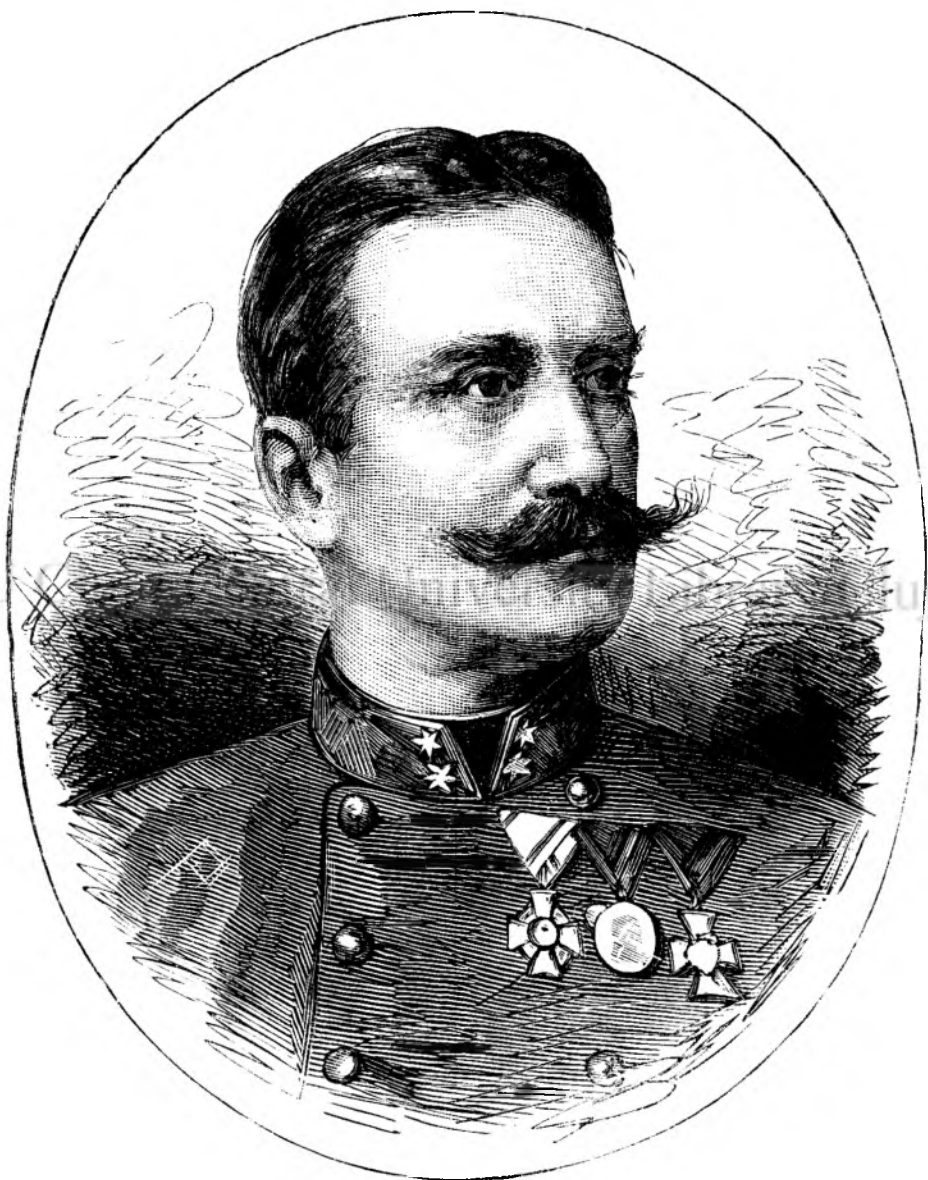
(Va urmá.)

tadi, de si este cadîutu în mînile unor greci din Bucuresci.

89. *Iosifu*, ântâiulu episcopu de Argesiu, care s'a ocupatu si elu cu publicatiuni ecle-siastice; nu mai puçinu cultivatu, dara fâra de a scrie vre-odata ceva, a fost urmasiulu lui Ilarion, amicul si povatiuitorulu lui Tudoru Vladimirescu.

romana. Totu dlu Hasdeu mai spune cã Amfi-lochiiu lasase în manuscrisu si o Istoria a Mol-dovei care se pastrã odata la protoiereulu Ro-dostatu, în tîcînutulu Chotinului, unde o vedîuse parintele seu.

91. În literatur'a bisericeasca a tîerei ro-mânesci dela începutulu secolulu nostru ga-simu inca pe ambii calugari Ierodiaconulu

Contele Ladislau Szapáry.

90. *Amflochiiu* episcopulu de Chotinu, scriea pe la 1795 : „Despre originea româna a palmei domnesci din Moldova“, totu dînsulu traduse în 1795, „Geografia“ lui Boufier din italienece în românesce, adaugîndu la fine si „Insemnarea Domnilor Moldovei.“ Dlu Hasdeu ne mai arata o „Aritmetica“ de dînsulu, totu dela 1795, dara care nu e prim'a Aritmetica

Grigorie si monachulu Gerontie, cari lucrau la Metropolia din Bucuresci sub pastoru sus ci-tatulu Dositeiu Filiti din Zitia; apoi mai târ-diu dela 1811 încóce pe

92. *Archimandritulu Nicodimu Greceanu* din Caldarusiani, succesoru alu acelei familie de Greceanu care tradusese Biblia românesce.

(Va urmã.) George Popescu.

SALONUL

Calindarulul septemanei.

Dumin.	17 29	F. 15 d. B. s. cruce. s. m. Sofia.
Luni	18 30	c. p. Eumeniu, s. m. Ariadna.
Marti	19 1	ss. mm. Trofim, Savațiu, Dorimedont.
Mercuri	20 2	s. m. m. Eustațiu, s. Agapiu.
Joi	21 3	s. ap. Codrat, s. m. Euseviu.
Vineri	22 4	s. st. m. Foca, pr. Ioana.
Samb.	23 5	concep. pr. Ioan Botez.

Societatea academica româna.

Bucuresci 3/15 septemvre.

Iéta iérasii resumatulu a câteva șiedintie, tinute în dîlele trecute :

În șiedintia dela 26 augustu (7 sept.) dlu generalu G. Adrianu anunția, că a tramisu Societătii o lada cu cărți, 46 volume, și se votéza multiamita daruitoriului. Dlu Teodoru Neagu, vechiu învetiatoru în Jilavele, presintéza unu tablou metodicu pentru aflarea serbatorilor și a crugului solaru; se decide, că dreptu încuragiare se se cumpere 30 de esemplare. În fine membrii se împartu în secțiuni și comisiuni.

În șiedintia dela 28 augustu (9 sept.) dlu dr. Cantemiru comunica prin o adresa, că tramite Societătii două esemplare din lucrarea sa intitulata: „Consilii igienice pentru crescerea copiilor; se primesce cu multiamita. Se presintéza o lucrare a dlui Aron Crainicu, intitulata: „Avramu Iancu séu Horia II“, ceréndu-se — în casulu d'a o gasi d'émna — unu ajutoru pentru tiparirea ei; se tramite la secțiunea istorica. Dn'a Veronica Massim, cere prin o adresa onorarulu cuviinciosu pentru „Glossariulu“ limbei române, lucratu de repausatulu ei soțiu; rugarea se va desbate în șiedintia vitóre. În fine se alege o comisiune, compusa din dnii Laurianu, Sturdza și Odobescu, care se apretuiesca bibliotec'a repausatulu A. Papiu Ilarianu, spre a o cumperá Societătii dela mostenitorii lui.

În șiedintia dela 29 augustu (10 sept.) se cetesce adresa dlui N. Crapelianu, professoru la gimnasiulu din Ploesci, cu care tramite Societătii câte unu esemplaru din aritmetic'a geometri'a și elementara, compusa de d'ensulu; se primesce cu multiamita. În cestiunea cererii de onoraru a dnei Veronica Massim, se alege o comisiune compusa din dnii N. Cretiuțescu, A. Tr. Laurianu și Odobescu, care va cercetá de aprópe casulu și va dá opiniune, déca este a se luá în consideratiune cererea și apoi va propune modulu de dupa care se se îndeplinésca aceea. Dlu Sion anunția, că comisiunea pentru cercetarea manuscriptelor cu tes'a „Tieranulu românu“ nu mai e completa, căci dnii Hașdeu și Ionescu au plecatu din Bucuresci; se alege dnii A. Papadopolu-Calimacu și Al. Odobescu. În fine în comisiunea de esaminare a probelor de traduceri din autori latini, în loculu dlui Ionescu se alege dlu V. A. Urechia; în comisiunea traducerilor din autori eleni, în loculu dlui Hașdeu, se alege dlu G. Sion.

În șiedintia dela 31 augustu (12 sept.) presiedintele împartiesce, că secțiunea sciintielor naturale și cea istorica recomânda a se ceti, în șiedintia

plenaria, o recensiuine a dlui A. Papadopolu Calimacu, despre Pedaniu Dioscoride și Luciu Apuleiu; apoi autorulu își cetesce lucrarea, care se va tipari în Anale. Dlu Odobescu cetesce o parte dintr'unu studiu despre cunun'a mare din tesaurulu dela Noro-Cerkask, care se va tipari în Anale. Dlu Al. Romanu raportéza și Societatea decide, că manuscriptulu „Notitielor bibliografice“ de dlu I. G. Popescu se se întórca autorulu, spre a-lu conformá indicatiunilor îndegetate de comisiune. Dlu Baritiu cetesce continuarea studiului seu din anulu trecutu: „Economia sociala și istoria civilizațiunii în Transilvania“, care asemenea se va tipari în Anale.

În șiedintia dela 2/14 septemvre presiedintele comunica, că o persóna de nalta positiune sociala i-a predatu testamentulu seu, prin care testéza tota averea sa Societătii; se ia actu. La propunerea dlui Sturdza, se primesce, că societatea se întervina la guvernulu se se faca o lege, prin care se se oblige toti tipografii și litografii se tramite Societătii, câtu și celor două biblioteci din Bucuresci și Iasi câte două esemplare din publicatiunile lor. Presiedintele pune în vederea Societătii, că în considerarea întinderii și importantiei ce iau lucrările Societătii, ar fi bine a se îngriji de unu localu nou, și propune se se cêra unu locu dela guvernulu, spre a cladí pe elu unu localu propriu; dlu Laurianu observa, că guvernulu trebuie se construiésca acelu localu; Societatea aproba a se supune guvernulu acestu desideratu. Totu dlu presiedinte propune, că ar fi bine se se întervina la guvernulu pentru crearea unei legi prin care se se recunósca Societatea ca institutu de statu; ivindu-se desbateri, se decide că cu cestiunea acêsta se se ocupe delegatiunea, unita cu o comisiune compusa din dnii Babesiu, Laurianu și Sturdza.

Contele Ladislau Szapáry.

— La portretulu de pe pagin'a 448. —

Din trei parti au intratu trupele de ocupatiune austro-ungare în Bosnia și Hertiegovina, sub conducerea lui Philipovicu, a lui Joannovicu și a lui Szapáry.

Celu d'ântâiu a strabatutu pâna la Seraievo, alu doile pâna la Mostar, alu treile abia a pututu ajunge pâna la Tuzla, și de acolo fu silitu a se retrage cu mari perderi pâna la Doboi.

Din întemplare tocmai sub comand'a acestuia se afla și cele două regimente Cesarevicu și Alexis, cari în mare parte sânt compuse din Români și cari au suferitu atât de multu în acêsta retragere; deci si atentiuinea noastră se îndrepta mai alesu spre acestu comandantu.

Amu publicatu portretele celor doi comandanti ântâiu numiti, adi publicâmu și alu treile, alu contelei Ladislau Szapáry.

Elu s'a nascutu în Budapesta la 22 nov. 1831, că tineru a intratu pe carier'a militara și la 1862 a ajunsu deja comandantu alu unui regimentu de husari; luá parte la 1866 în resboiulu în contra Italiei și desvoltá tactica buna în contra generalulu Cialdini. În 1869 fu numitu generalu-majoru și comandantu de brigada, și la 1874 comandantu alu divisiunii alu 20-le, în care calitate servesce și astadi.

Divisiunea Szapáry a avutu mari perderi, si retrasa la Doboi, a trebuitu sè steia mai multu timpu locului; dar în septemânile trecute primindu întariri, a reluat ofensiv'a si înaintéza.

P u n c i u.

Unu copilasu : Vedi cà sciu fumá! Apoi nu voiu fi dara bunu ostasiu?

Unu ofieru : Aştepta nitîelu, fratióre! Déca vei fi în stare sè fumedu o virginia, fàra sè ti-se facea reu, voiu crede cà esti în stare sè suportu ori ce.

Unu preotu din Georgia invità pe credinciosii sei sè contribuiesca pentru unu scopu filantropicu. Dar adause :

— Ca nu cumva sè ofensati pe Dumnedie, acela care a furatu óia lui V. sè nu contribue nimica!

Credinciosii contribuira toti fàra nici o exceptiune!

Unu plugaru omori unu lupu si merse la comitatu sè-si céra premiulu.

— Când l'ai omorîtu? — îlu întrebà presiedintele.

— Când a mâncatu pe sócra mea.

— Prietine, — i respunse presiedintele, — eu credu cà esti destulu de premiatu.

Literatura si arti

Dómna'a Victoria Statescu, fiic'a dlui I. T. Popovicu comerciantu în Brasiovu, şcolar'a professorului Roger dela conservatoriulu din Paris, a datu la 9/21 septemvre unu concertu la Brasiovu, cu cooperarea unei domnişóre, a dlor G. Dima si L. Frank si a capelei orasiului, în favorulu ostasilor raniti. Concertulu compus din piese classice a reesîtu fòrte splendidu.

Opera italiana în Iasi. „Stafet'a“ scrie, cà consiliulu comunalu din Iasi a acordatu dlui Frachetti o suma de dóue-spre-diece mii lei, subventiune, pentru cà dsa sè duca acolo o trupa de opera italiana, care sè dea în iern'a acést'a o serie de 25 representatiuni pe scen'a teatrului din Iasi.

Elementulu românû în Dobrogea. „Timpulu“ publica ierasi unu articolu despre Dobrogea, din care estragemu urmatórele date relative la Români din Dobrogea : Români (moldoveni 33,000 plus câteva mii de ardeleni) cuprindu si orasie si sate. În Tulcea sînt 5000, si asemene în numeru mare sînt în Macin (1000), Mahmudie, Isacce (vadulu lui Isac). În frumosulu satu „Grecii“ sînt 4—500, apoi aprópe neamestecati sînt în marile sate : Niculitîelu, Topala si Rasova. Aprópe neamestecati mai sînt în satele : Saranau, Caraibel, Sarighiol (Laculu galbenu), Agighiol (Laculu amaru), Calica, Sabangi, Cataluiu, Nalbant, Caşla, Samova, Parchisîu, Rachel, Lungavitia; la munte în Tiufreca si Jaitia; în faci'a Galatilor în Vacareni, Garbina si Jijila; spre sudu de Macin în Turcoia, Satu-nou si Pecenegea. Amestecati cu ardelenii sînt moldovenii în marele satu Doienii, la Fântân'a berbecului (Coiunbunor), la Igrumat, Cemsîler, Aroc-

lar s. a. În pregiurulu Rasovei sînt curatu românesci Cocârlenii si Satulu-românu (Ohlakioi.) Apoi se întindu departe în tíera amestecati mai multu séu mai puşinu cu Tatarii si Bulgarii. În fine ardelenii, întru câtu sînt asiediati si nu umbla cu turmele, ocupa satele Varusiu, Garlice si Gróp'a-Ciobanului. Pe lînga multe biserici, si o séma de şcoli române, au dóue manastiri : Cucosiulu si Niculitîelu.

Numirile române în delt'a Dunarei. În nrulu dela 4/16 sept. alu dîuariului „Timpulu“ gasimu unu articolu, în care se díce, cà pe cele trei insule (Letti-Ciatal, St. George, Dranova) din delta Dunarei se afla numeróse numiri românesci, precum : insul'a Caşlei, a Dracului, Ratundulu, gâr'l'a Papadieii, a Ciungei, riulu Calugarului, laculu Oulu, Porulu, Poru-letîulu, Rosiulu, insul'a Popei, gâr'l'a Dunavetiului, a Cernetiului, laculu Salasiului, gâr'l'a Teretia si altele. Totu astfel de numeróse sînt numirile românesci. Spre sudu de Galati pâna la Rasova, pe o parte a riului care nu se tíne de Delt'a. Astfel în dreptulu Galatilor, între Isacce si Macin, gasimu laculu Craçaului, celu Lungu, alu Lebedei, alu Adrisiului, alu Plostei etc. În jos de Braila, deci între Macin si Hîrstova, gasimu insul'a Carotestilor, a Lupului, a Tiganului, laculu lui Sierbanu, alu Ulmului, alu Caprei, alu Pestilor, alu Scrófei, alu Românului, alu Sermuróiei, insul'a Cremenii si a Popii scl.

„Apostolierulu“, întocmitu dupa ritulu bisericeii resaritului, tiparitu cu litere latine, a aparutu de curêndu la Blasiu. Pretiulu 4 fl.

Regele Italiei si scen'a. În lun'a trecute regele Italiei primì în audientia pe celebrulu artistu Rossi. Cu acésta ocazione regele i díse : „Noi avemu trebuintia de unu teatru cà „Comédie Française.“ Arta dtale e unu puternicu instrumentu alu civilisatiunii.“

Dlu I. C. Lugosianu, carele în anii trecuti dedea representatiuni teatrale în mai multe orasie dincoce de Carpati, jucà în vér'a trecuta în Basarabi'a si fu bine primitu. Dlu Lugosianu actualminte e elevu în şcol'a de declamatiune din Bucuresci.

Carti scolare în Români'a : „M. Tullii Cicero nis Oratio pro M. C. Marcello“, textu latinu cu adnotatiuni, precesu de unu studiu istoricu, literaru si criticu, pentru cl. VI si VII din licee, de G. D. Teodorescu. — Va aparé de acelasi autoru tratatulu despre „Formarea cuvintelor în limb'a latina“, dupa F. Schulz si cu esplicari conforme cercetarilor filologiei moderne. — „Gramatic'a limbei grecesci“, de dr. Zotu. — Primele fascióre din geografi'a pentru cl. I, II si III gimnasiala, dupa Levasseur, de N. Droc Barcianu. — „Sintass'a limbei latine“, pentru usulu învetiaceilor din cl. III liceala, de B. Stilesu. Tóte aceste au aparutu la Bucuresci.

Notitie scurte. La Braila a aparutu unu diuaru nou, intitulatu : „Baionet'a“; va esî de dóue ori pe septemâna. — Calindarul pe anulu 1879 alu tipografiei archidiececane din Sibiuu va aparé dílele aceste. — La Têrgoviste a aparutu unu diuaru politicu si literaru, sub titlulu „Chindia“, va esî odata pe septemâna. — Cristina Nilson se afla la Paris, de unde va merge la Londra sè deie concerte; onorarulu ei pe o séra e 5000 franci.

Biserica si scóla.

Congressulu nationalu bisericescu alu provinciei mitropolitane gr. or. române din Sibiuu s'a

convocatu de cătra Esc. Sa parintele mitropolitu Miron Romanu la Sibîiu pe dînu'a de 1/13 octomvre, în conformitate cu dispozițiunile statutului organicu, si dupa ce M. Sa regele a luat cunoscutia de convocarea acestui congressu.

✓ **Pr. S. episcopulu Ioanu Metianu** a îndreptatu unu cerculariu cătra toti inspectorii de școle ai eparchiei sale, prin care le face cunoscutu, că sinodulu diecesei Aradu a aflatu de bine, că afara de conferințele învetiătorești districtuale împreunate cu cursurile suplimentore ce se întrunescu dela 16—25 augustu a fia-carui anu în 6 părți ale diecesei, se se mai tina câte o conferința învetiătoreșca cercuala în fia-care inspectoratu, în lun'a lui octomvre séu noemvre, la cari conferințe — sub conducerea inspectorului școlaru — sînt datori a participá împreuna cu învetiătoria, toti preotii din respectivulu inspectoratu.

✓ **Schimbări în gremiulu diecesei Gheriei.** Dlu Georgiu Pasca, spiritualu, fu numitu professoru de studiulu dogmaticu la liceulu teologicu din Gherla, — dlu Nicolae F. Negrutiú, assesoru consistorialu, fu numitu vice-rectoru si prefectu de studie, — dlu Ioanu Giurgiu, fost directoru alu școlei principale din Lapusiulu ungurescu, fu numitu spiritualu la acelasi liceu teologicu, — dlu Vasiliu Suciú, fost institutoru primariu în Turda, fu numitu alu treile professoru la institutul preparandialu din Gherla.

✓ **Cursulu preparandialu în Gherla** s'a începutu în 4/16 l. c. Învetiăceii s'au înmulțitu într'unu modu îmbucuratoru. În acestu anu s'a deschisu si alu treile cursu anualu de studie pedagogico-didactice, mai alesu pentru practic'a învetiămētului.

Societati si institute.

✓ **Adunarea din Alba Iulia** a Societății pentru fondu de teatru românú, care se va tîné la 10 si 11 oct. st. n. dupa program'a publicata în nr. 66 alu foii nōstre, promite a fi fōrte frumōsa, atātu mai vērtoșu, că tînéndu-se ea tocmai inainte de deschiderea congressului naționalu bisericescu din Sibîiu, dnii deputati din Ungari'a si Banatu, cari trebuie se tréca pe la Alba-Iulia, se vor puté opri aice spre a luá parte si dēnsii la acēsta adunare, de unde apoi cu totii vor puté merge dimpreuna la Sibîiu.

✓ **Comitetulu reuniunii femeilor române din Brasivu,** — precum aflāmu din „Gazet'a Transilvaniei“, — condusu de nobilulu simțlemētú patrioticu si umanitaru cătra cei ce sângeră pe cāmpulu de lupta, a si luatú iniciativ'a pentru că se se adune dela femeile române scame, bandage etc.

✓ **Insciintiare.** Societatea „Petru Maioru“ a tinerilor románi din Budapesta își va tîné șiedint'ia generala de constituire în 29-a lunei curinte în localitatea ei propria din „strad'a Vatiului.“ *Comisiunea supraveghiatōre.*

✓ **Congressulu orientalistilor** s'a deschisu la Florentia. Romān'ia va fi reprezentata la acestu congressu prin dnii Hașdeu si B. Constantinescu, cari au si plecatu la Florentia.

✓ **Associatiunea transilvana.** Despartiemētulu XXI va tîné adunarea sa generala în Sighisiora la 26 sept., cu care ocașiune — între altele — va desbata si cestiunea unei espositiuni cu vfitōrea adunare generala a Associatiunii, care se va tîné în Sighisior'a. Presiedintele despartiemētului e dlu A. Horsia, actuaru dlu B. Cernea. — Despartiemētulu I (Brasiovu

si Treiscaune) va tîné adunarea sa generala la 1/13 oct. în comun'a Hermanu. Directorulu acestui despartiemētú e dlu Ioanu Petricu, actuarulu dlu dr. Nicolae Popu.

Ce e nou ?

✓ **Domnitorulu Romāniei** — precum cetimu în „Romānulu“ — în urm'a unei încheiari a consiliului de ministri, va luá titlulu oficialu de „Altetia Regala.“ În acelasi tîmpu, fiindu că agentii oficiōse, ce le avea pân'acum Romān'ia în strainetate, se transforma, prin faptulú independinței, în legatiuni oficiale. X guvernulu a si luatú decisiunea de a numi ministrii plenipotentiaru de ocamdata la Paris, la Viena si la Berlin. Actualii agenti diplomatici, dnii Callimachi Cartargi, Ionu Balaceanu si Varnav Liteanu, vor fi dar ministrii plenipotentiaru, fia-care în capital'a unde au reprezentatu si pâna astadi tîer'a lor.

✓ **Scirile de pe cāmpulu de reșoiu** spunu, că trupele de ocupatiune înaintéza cu fōrte mari greutate. Bihaciú e ocupatu, dar generalu-majoru Zach, care a condusu aceste lupte, a suferitu mari perderi. La Samatiú asemene a cursu multu sânge, dupa ce în fine s'a pututu luá. Szapary înaintéza cu greu, căci insurgentii s'au întaritu în positiuni însemnate între Cotorsco si Doboi; fortiele insurgentilor în Bosni'a orientala se urca la mai bine de patru-dieci mii de ómeni, comandantele supremu alu lor e Ismail bey. Philipovicu înca nu s'a mutatú cu cartirulu generalu la Brod, dar de jumetate e deja acolo. Mai multu successu raportéza Joannovicu, carele dice că în scurtu tîmpu va pacificá Hertiegovina. Armat'a austro-ungara concentrata în Bosnia si Hertiegovina se urca la 208,000 ómeni, 36,000 cai si 408 tunuri. Numerulu totalu alu insurgentilor din Bosnia variéza între 50—60,000.

✓ **„Haid cu panganetu!“** Din o epistola privata din Doboi publica „Neue Temesv. Ztg“ urmatorulu episodulu din luptele bravului regimentu Cesarevicu, compusu mai alesu din Romāni: Feciōrii nostrii ste-teau la departare de vr'o 500 pasi de inimicu. Pușcaturele se schimbau si glōntiele sborau în continuu. De odata unu ostasiu românú își perdú paciint'ia si strigá cătra tovarasii sei romānesce: „Haid cu panganetu!“ Si erá p'ací se se faca unu asaltu riscatu, de cumva oficerulu nu întreviniá spre a-i împedecá.

✓ **Ministrulu de interne** a îndreptatu unu cercularu cătra tōte cele 135 de reuniuni femeiesci din tîera, invitāndu-le a face colecte de scame si bani în favorulu ranitilor si a familielor rezervistilor. Asemene cercularu a tramisu ministrulu si la tōte autoritatile politice.

✓ **Diamantele ex-reginei Isabella** s'au vëndutu. Nici odata, la licitatiune publica, atāta tesauru nu s'a mai vediutu. Petrile unei diademe, dōue-spre-dieci flori de crinu, brilante mari, montate în argintu, s'au vëndutu cu 166,615 franci; unu colieru de 37 margaritare s'au cumperatu cu 174,000 franci; si niste cercei de brilante si margaritare, cu 83,000 franci. Pretiulu totalu ce a intratu a fost 3.437,806 franci.

✓ **Mausoleulu reginei Mercedes.** Tinerulu si nemāngaiatulu rege spaniolu, Alfonso XII, a decisu se ridice în memori'a repausatei sale sođii unu mausoleu stralucitu. Spre acestu scopu, dēnsulu — pâna va fi gata mausoleulu — în fia-care anu va întrebuintiá din list'a civila unu milionu de reali. Ducele de Mont-

pensier si principes'a Asturiilor vor dá din vinitulu lor anualu câte 200,000 reali. Ex-regin'a Isabela a daruitu trei milióne de franci.

Evreii din Russia nepadescu de mai multu timpu Român'ia. În urmarea acesteia ministeriulu românú a hotaritu sè se dea ordine severe tuturor comandantilor de puncturi, sè nu mai lase intrarea libera a nici unui evreu, care de si ar avé hârtii în regula, nu ar justificá scopulu întrării sale în tíera; comunele urbane si rurale sè fia cu energia deshtëptate a nu primí în sinulu lor asemenea óspeti, veniti numai spre a pregati națiunii si Societátii române conflicte, — ci îndata ce se încredintéza, cá ei nu înfașiséza nici o garantía de bunulu traiu, sè fia reconduși si înapoiati chiar pe la punctulu de unde au intratu.

Dlu Moceanu la Paris a jucatu de patru ori cu trup'a sa în teatrulu Folies-Bèrgere, si a fost intimpinatu cu multa placere. Directorulu acelu teatru — precum scrie ênsusi dlu Moceanu în „Pressa“ — i-a facutu propunerea sè se angageze, dar a respunsu, cá scopulu mergerii sale la Paris nu a fost acelu, ci numai dorint'a de a aretá francesilor ceva din costumele si dantiurile române. Dlu Moceanu a fost chiamatu si la alte teatre, la 5 augustu a si voitu sè jóce la palatulu Trocadero, dar unu casu de bóla l'a silitu a se rentórce în patria.

Puté-va Român'ia tiné Dobrogi'a? La acésta întrebare raspunde „Românulu“, din care estragemu si noi urmatórele: Majoritatea poporatiunii din Dobrogea este compusa din Tatarsi, unu elementu fórté ostilu bulgarilor, dar trairu totu-de-una bine cu Românii; ênsusi marele Cantemiru, un'a din gloriele nóstre naționale, a fost tataru de vitia. Teritoriulu Dobrogei e atátu de întinsu, încátu ar poté sè nutrésca unu numeru de ómeni de trei ori mai numerosu decâtu celu de astadi; ori unde va fi unu prisosu de Români, vor poté sè mérga a se asiedíá în Dobrogia, marindu astfel din ce în ce mai multu elementulu românescu. Frumosulu litoralulu maritimu va poté sè atraga acele dese colonii italiene, cari emigréza în toti anii în America.

Podu peste Dunare la Cernavoda. „Românulu“ scriindu despre folósele ce Dobrogia va poté produce României prin portulu seu maritimu Costantia (Küstendje,) adauge, cá spre a poté profitá de advantage câtu de mari, trebue sè se 'ncepa îndata dupa ocupatiune lucrările menite a mari si a îmbunetati portulu acest'a. Linie ferate, bine combinate si bine imbinate cu liniile române deja în circulatiune, trebue sè lege întrég'a retiea de cai ferate cu lini'a Cernavoda Costantia; va trebui, cá imbinarea liniei de legatura a retiei române sè se faca la Cernavoda printr'unu podu stabilu pe Dunare. Cu aceste conditiuni Costantia va deveni nu numai portulu de mare alu României întregi, dar va ajunge chiar a fi întrepositulu comerțului Europei centrale cu Oriintele, cáci atunci lini'a Verciorova Costantia si mai târdiu poté lini'a Turnu-Rosiu Costantia va fi pentru Austro-Ungaria si pentru Germani'a calea cea mai directa spre a ajunge la Marea-Négra.

Sciri merunte. În Vien'a s'au descoperitu niste note de statu de 50 fl. falsificate. — Reprezentantele

României la Roma a felicitatu prin o telegrama pe florumânulu Vegezzi Ruscala la a 80-a aniversaria sa. — Într'unu balu la Seghedin s'a escatu bataia si unu omu a remasu mortu. — Girardin a propusu, cá espositiunea universalu din Paris sè se lungésca cu unu anu. — Femeile din Virginia au declarat, cá vor întroduce economii în toaletele lor, pentru cá sè usioreze platirea contributiunii.

Ghicitura treiangularia.

— De Zamfira Stoicescu. —

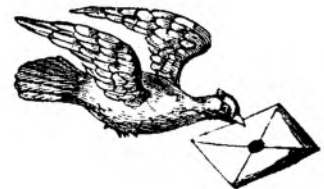
Cuvântulu întregu înseamnă o cantitate órecare; déca tai liter'a prima, capeti unele parti a omului; de mai tai o litera, ai niste póme; déca ierasi mai stergi o litera însemni niste epoce; mai lasându o litera, nu vei dá de bine; si déca ierasi tai o litera iti punu cine te-au încântatu; de eliminezi inca o litera, vei avé unu articolu; si déca si din acesta vei sterge liter'a prima, iti va remainé o vocala.

Deslegarea ghiciturei patrate din nr. 64 :

A M O R
M I L O
O L I M
R O M A

Bine au ghicit'ó dómnele si domnisiórele: Amalia Popu, Iosefina Popescu, Petronella Misicú, Sofia Cernicú, Rosa Farcasiu, Cornelia Dragosiu, Eufrosina Popu, Maria Popescu.

Post'a Redactiunii.

Dsiórei V. P. P. în Iclodulu mare. Ati uitatu sè alaturati si deslegarea. Fára acest'a nu se póte.

Vidra. Fóra vi se tramite regulatu ca la toti abonantii nostrii; déca nu o primiti asiá, numai post'a póte sè fia de vina.

Dlu G. G. Meitani a publicatu la Bucuresci unu opu intitulatu: „Studii constituționale.“ Pretiulu unui esemplaru e 10 lei.

Unu martoru ocularu. Multámimu, dar deja a sositu târdíu. De alta-data ne rugámu a ne însuciintá îndata.

Treiluniulu octomyre—decemyre apropiându-se, deschidemu prenumeratiune noua la fóia nóstra, cu conditiunile însemnate în frunte. Observámu, cá în treiluniulu acesta vom dá si suplementele promise pentru acestu semestru. Rogámu pe abonantii ale caror abonamente vor espirá sè le rennoiésca de timpuriu, séu sè ne retransmita esemplarele.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1878. Calea tiei nr. 10.